Następ
ny

Powrót

IPN na uroczystościach z okazji stulecia polskiego kościoła i wspólnoty parafialnej w Budapeszcie

W stolicy Węgier odbywają się uroczystości związane z 100. rocznicą powstania polskiego kościoła. 8 i 9 listopada 2026 r. w wydarzeniach pod hasłem „100 lat. Wdzięczni za dziedzictwo, zjednoczeni we wspólnocie” IPN reprezentował dyrektor krakowskiego oddziału dr hab. Filip Musiał.

08.11.2026

8 listopada 2026 r. podczas uroczystej mszy świętej pod przewodnictwem ks. Bogusława Kozioła TChr. homilię wygłosił kapelan Prezydenta RP ks. dr hab. Jarosław Wąsowicz, który przed nabożeństwem odczytał list skierowany do zebranych przez Karola Nawrockiego. Dr Musiał odczytał list wystosowany z okazji jubileuszu przez zastępcę prezesa IPN dr hab. Karola Polejowskiego, a w Domu Polskim otwarto przygotowaną przez Krzysztofa Duckiego wystawę fotograficzną, obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie.

„Witraże ukazujące świętych obu narodów, godła Polski i Węgier oraz znajdujący się na sklepieniu fresk przedstawiający anioły tworzące wizerunek Orła Białego, są świadectwem gościnności Ziemi Węgierskiej, na której bije prawdziwie polskie serce. O wdzięczności Narodu Polskiego wobec Bratanków przypominają liczne tablice upamiętniające tutejszych duchownych, którzy z odwagą nieśli pomoc polskim uchodźcom w czasie II wojny światowej, a także tradycyjny węgierski kopijnik – symbol wspólnego zrywu przeciwko komunistycznemu reżimowi, łączący pamięć o Węgierskim Powstaniu i Poznańskim Czerwcu 1956 roku” – napisał m.in. zastępca prezesa IPN.

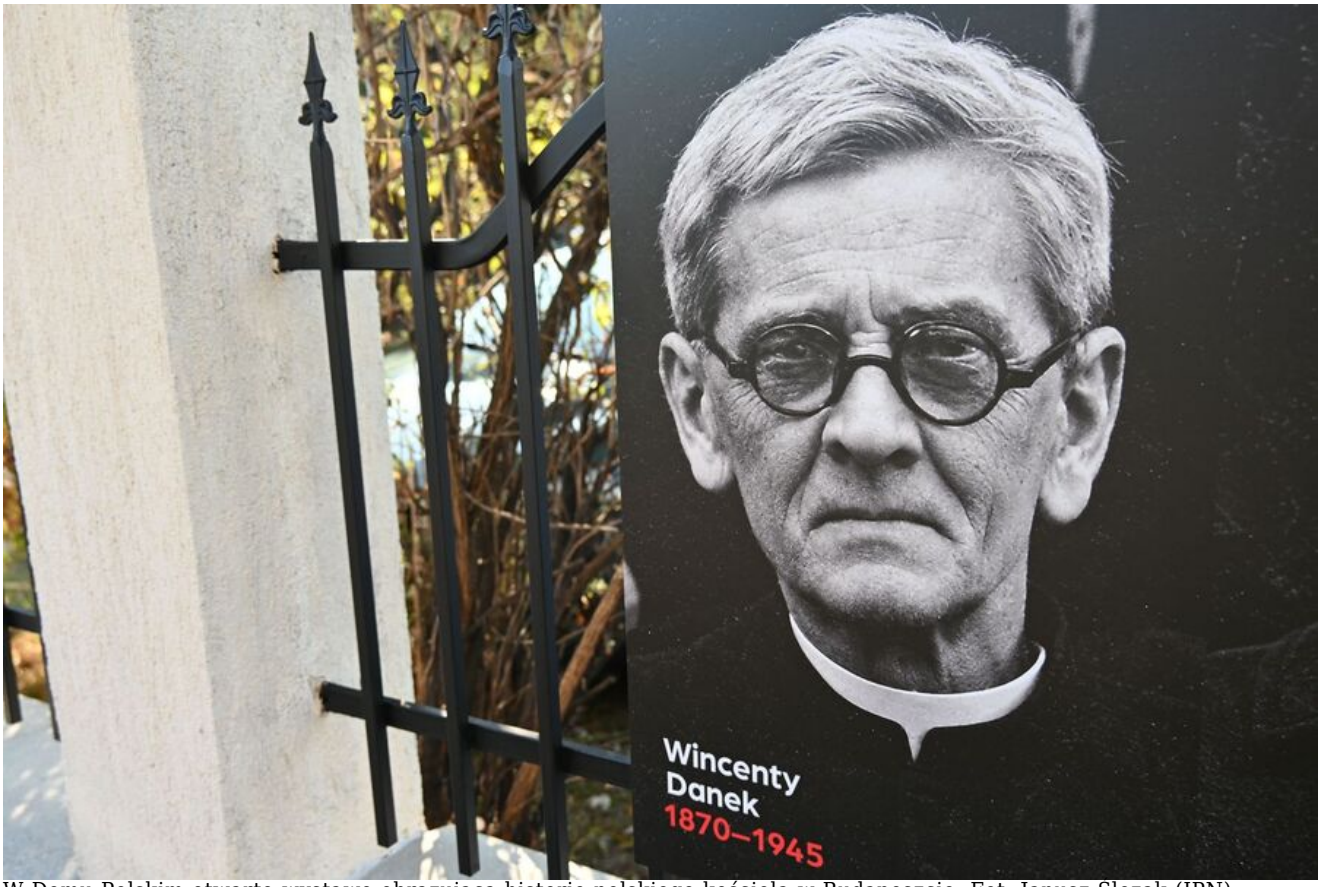
Przedstawiciele Oddziału IPN w Krakowie od lat przyjeżdżają na Węgry, m.in. w ramach opieki nad projektem edukacyjnym Przystanek Historia Budapeszt oraz współpracy z Nemzeti Emlékezet Bizottság (Komitet Pamięci Narodowej), węgierskim odpowiednikiem IPN.

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

W Budapeszcie biją serca polskie.

Z Budapesztu pisze nam **dr. Zbigniew Kościuszko**, informujący stale nasze pismo o wszelkich przejawach współżycia polsko-węgierskiego i życia Polaków na Węgrzech:

Ktokolwiek miał sposobność gdzieś za-granicą żyć przez czas dłuższy pośród pol-skiej kolonji, rozumie, jak dalece różnią się uroczystości narodowe tam urządzane kiem świata", ale jest nim dla tutejszej Polonji. Jest nim, odkąd kryzys przerwał napływ kolonistów polskich do Węgier. Zostali tu tylko ci, co przyszli tu przed wojną i tutaj pozostaną aż do śmierci... Przeważnie są oni w opłakanych warun-kach i tylko opieka konsularna i filantro-pja bogatszych utrzymuje ich przy życiu

Kolonja polska w Budapeszcie podczas uroczystości imieninowych w dn. 19 b. m. Na pierwszym planie widoczni: konsul dr. Chełmicki (1), min. Łepkowska (2), min. Łep-kowski (3) i p. konsulowa Chełmicka (4).

Piątek

Feliksa m.

Słowiański: Zbysława

Ewangelicki: Eberharda

Grecko-kat.: 10 Kondrata

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

W Domu Polskim otwarto wystawę obrazującą historię polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Polski kościół w Budapeszcie

Na przełomie XIX i XX wieku do rozwijającej się węgierskiej stolicy przybywało coraz więcej polskich emigrantów zarobkowych, którzy pracowali w kamieniołomie, cegielniach, wyrobiskach

gliny i browarach w dzielnicy Kőbánya na obrzeżach miasta. Polacy uporządkowali podupadłą kaplicę zwaną kalwaryjską i zaczęli się tam gromadzić na nabożeństwach.

W 1907 r. do pracy duszpasterskiej w Budapeszcie przyjechał ks. Wincenty Danek (1870-1945). Dzięki jego staraniom w latach 1925-1926 wybudowano polski kościół pw. Najświętszej Maryi Panny Wspomożycielki Wiernych. 14 listopada 1926 r. świątynię poświęcił nuncjusz papieski na Węgrzech abp Cesare Orsenigo. Wkrótce powstał także Dom Polski, pełniący rolę schroniska dla ubogich (w 1932 r. z Poznania do pracy wśród Polonii przybyły elżbietanki), a kościół został konsekrowany 17 sierpnia 1930 r. przez prymasa Polski kard. Augusta Hlonda. Od tego czasu jest to nie tylko ośrodek życia religijnego, lecz także centrum społeczno-kulturalne węgierskiej, a zwłaszcza budapesztańskiej Polonii.

Wybuch II wojny światowej spowodował przybycie na Węgry wielotysięcznej rzeszy polskich uchodźców cywilnych i wojskowych. Z biegiem czasu w Budapeszcie powstały jawne organizacje polskie oraz konspiracyjne komórki Polskiego Państwa Podziemnego. Kościół i Dom Polski na Kőbányi stały się centrum życia patriotycznego i miejscem wielu uroczystości aż do faszystowskiego puczu w październiku 1944 r. Mieściła się tu m.in. siedziba przedstawicielstwa ZHP na Węgry, jedna z kilku baz kurierów polskiego rządu emigracyjnego, a kościelna wieża sprawdzała się w roli masztu dla tajnej radiostacji.

Podczas sowieckiego natarcia w 1945 r. kościół na Kőbányi ucierpiał. Spłonął szczyt wieży, uszkodzony został dach świątyni i wschodnia ściana, a po wkroczeniu czerwonoarmiści ograbili budynki. Po 1945 r. komuniści ograniczyli na Węgrzech działalność Kościoła katolickiego. Dziś o ekonomiczne podstawy bytu Polskiej Parafii Personalnej w Budapeszcie, którą kieruje ks. Krzysztof Grzelak SChr, dba powstałe w 1993 r. Stowarzyszenie Katolików Polskich na Węgrzech pw. św. Wojciecha, które przejęło także Dom Polski. Organizowane są liczne wystawy, koncerty i spotkania. Działają polski chór, klub seniora, przedszkole.

Projekcja filmu i panel historyczny

9 listopada dyrektor krakowskiego oddziału IPN wziął udział w panelu historycznym, poświęconym budowniczemu świątyni i pierwszemu proboszczowi polskiej parafii w Budapeszcie ks. Wincentemu Dankowi oraz prymasom Augustowi Hlondowi i Stefanowi Wyszyńskiemu, a także polskiej emigracji na Węgrzech. Spotkanie rozpoczęło się od projekcji filmu byłego ambasadora RP na Węgrzech Grzegorza Łubczyka i zmarłego przed pięciu laty dziennikarza Marka Maldisa pt. „Pasterz z Kőbányi”. Dr Musiał i Monika Molnár ze Stowarzyszenia Katolików Polskich na Węgrzech pw. św. Wojciecha zapalili znicz na grobie ks. Danka na cmentarzu Rákoskeresztúr.

Projekcja filmu i panel historyczny związany ze stuleciem polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Projekcja filmu i panel historyczny związany ze stuleciem polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Projekcja filmu i panel historyczny związany ze stuleciem polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Projekcja filmu i panel historyczny związany ze stuleciem polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

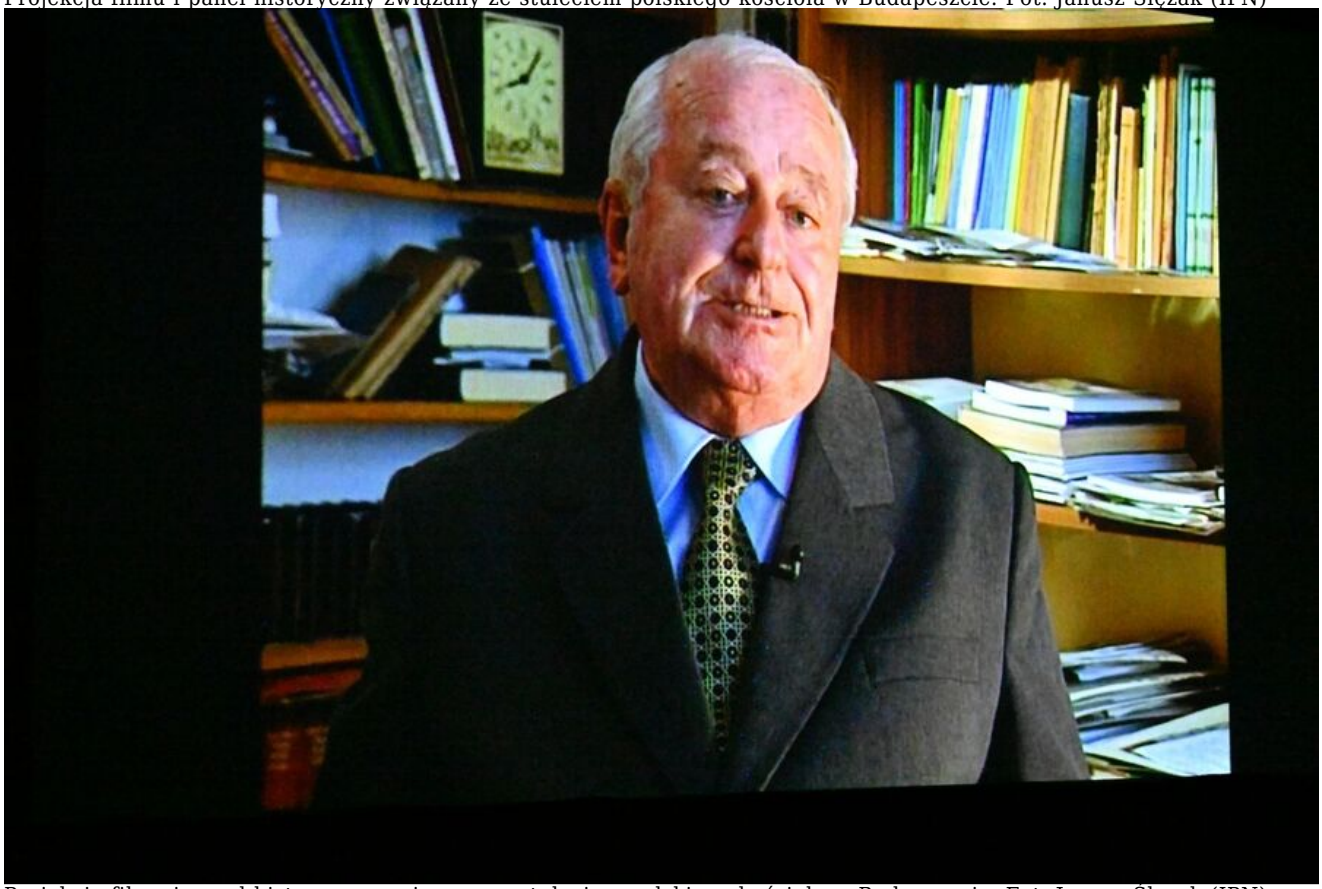
Projekcja filmu i panel historyczny związany ze stuleciem polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Projekcja filmu i panel historyczny związany ze stuleciem polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Projekcja filmu i panel historyczny związany ze stuleciem polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Projekcja filmu i panel historyczny związany ze stuleciem polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Projekcja filmu i panel historyczny związany ze stuleciem polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Projekcja filmu i panel historyczny związany ze stuleciem polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Projekcja filmu i panel historyczny związany ze stuleciem polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Projekcja filmu i panel historyczny związany ze stuleciem polskiego kościoła w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Ks. Wincenty Danek (1870-1945)

24 października 1907 r. metropolita lwowski abp Józef Bilczewski skierował wikariusza z Berezowicy Wielkiej koło Tarnopola, ks. Wincentego Danka, do pracy duszpasterskiej w

Budapeszcie. Duchowny pochodził z rodziny ziemiańskiej. Zanim został księdzem był urzędnikiem sądowym we Lwowie. Założył rodzinę, ale jego żona i dwaj synowie zmarli na chorobę zakaźną. Doświadczony przez los, wstąpił do seminarium duchownego i w 1901 r. przyjął święcenia. Gdy okazało się, że zna język węgierski, abp Bilczewski polecił mu jechać do Budapesztu.

Ks. Danek do węgierskiej stolicy przybył w listopadzie 1907 r. Po przejęciu kluczy od kaplicy kalwaryjskiej na Kőbányi zainicjował powstanie komitetu budowy kościoła. Brakowało jednak funduszy, a polscy uchodźcy byli biedni. Majątku dorobiło się zaledwie kilku przemysłowców, inteligentów i parę osób skoligaconych z ziemiaństwem lub arystokracją; zresztą prawie wszystkich ks. Danek pozyskał do komitetu budowy.

11 czerwca 1913 r. Stowarzyszenie Budowy Kościoła pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy otrzymało od władz Budapesztu 400-metrową działkę u zbiegu ulic Óhegy i Apaffy (obecnie Kőér), którą dwa lata później poświęcił bp Władysław Bandurski. Ponieważ trwała wojna, szalała inflacja i wciąż brakowało pieniędzy na budowę kościoła, ks. Danek wyjechał do Stanów Zjednoczonych, by kwestować wśród tamtejszych Polaków i Węgrów. Po powrocie wystąpił do władz Budapesztu o pozwolenie na budowę.

Kościół zaprojektował znany architekt Aladár Arkay. 23 sierpnia 1925 r. przedsiębiorca budowlany Antal Sorg rozpoczął prace. W trakcie budowy projekt trzeba było zmienić, ale ostatecznie 14 listopada 1926 r. nuncjusz papieski abp Cesare Orsenigo poświęcił nowy polski kościół. W uroczystości wzięło udział poselstwo RP, przedstawiciele władz węgierskich oraz rzesza polskich emigrantów. Niespełna cztery lata później, 17 sierpnia 1930 r. konsekracji świątyni dokonał prymas Polski kard. August Hlond.

Obok kościoła zbudowano dom opieki dla osób samotnych i niewielki klasztor, w którym w 1933 r. zamieszkały siostry ze zgromadzenia św. Elżbiety − opiekunki chorych, wychowawczynie w przedszkolu, nauczycielki języka polskiego na kursach i w szkołach. Elżbietanki przez 20 lat pełniły w Budapeszcie posługę (w 1953 r. zostały przez stalinowskie władze deportowane z Węgier).

Pod koniec II wojny światowej (1944) ks. Danek został aresztowany przez gestapo, ale pod naciskiem Węgrów zwolniono go. Zaczął się jednak ukrywać. Był już wówczas śmiertelnie chory. Czas faszystowskiego terroru na przełomie 1944 i 1945 r. oraz oblężenie Budapesztu przez Armię Czerwoną przetrwał w ukryciu pod opieką elżbietanek. Zmarł 27 kwietnia 1945 r. Został pochowany na cmentarzu Rákoskeresztúr (Új köztemető).

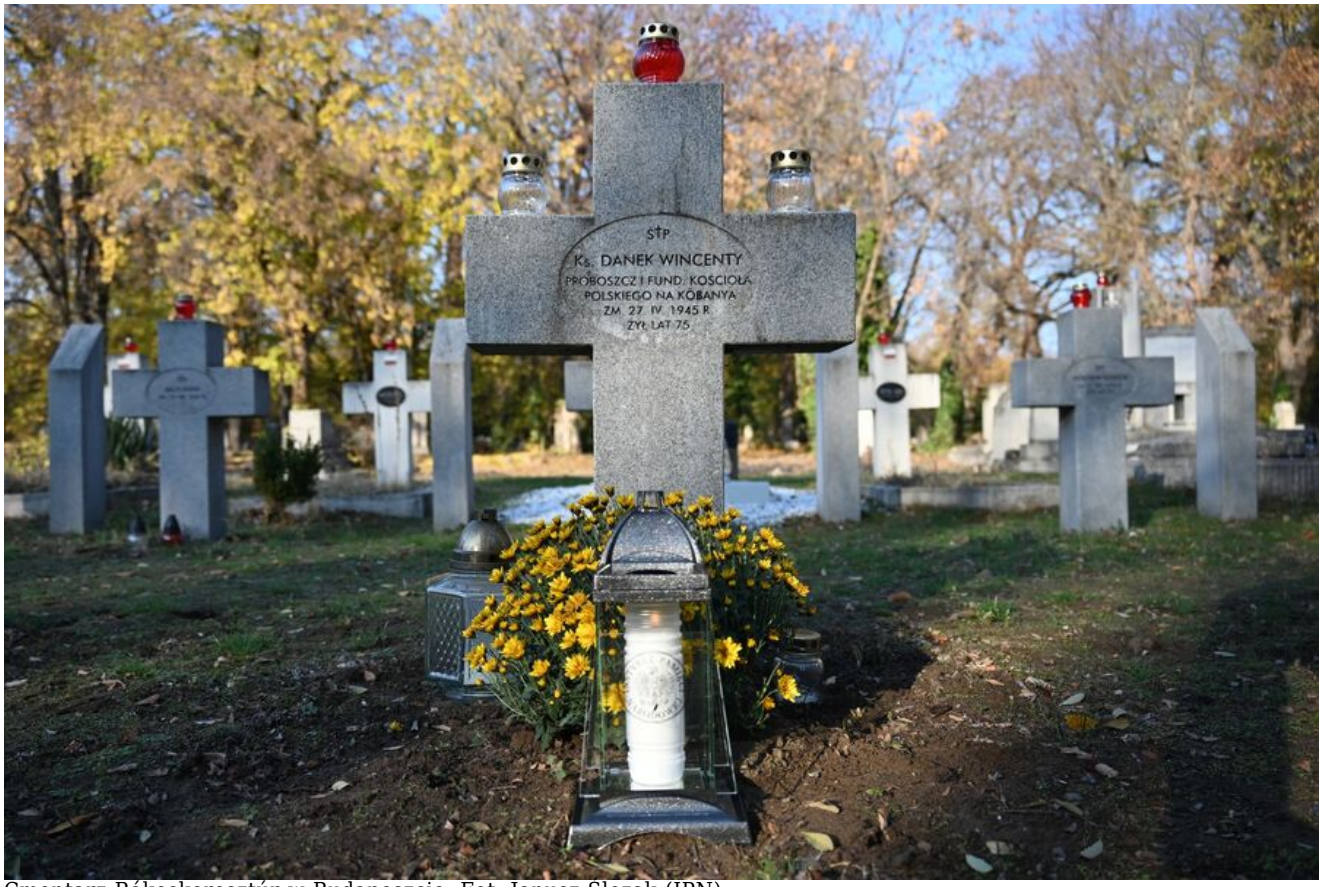
Wykorzystano tekst Mieczysława Wieliczko opublikowany w „Studniach Polonijnych" (tom 17, Lublin 1996)

Cmentarz Rákoskeresztúr w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Cmentarz Rákoskeresztúr w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

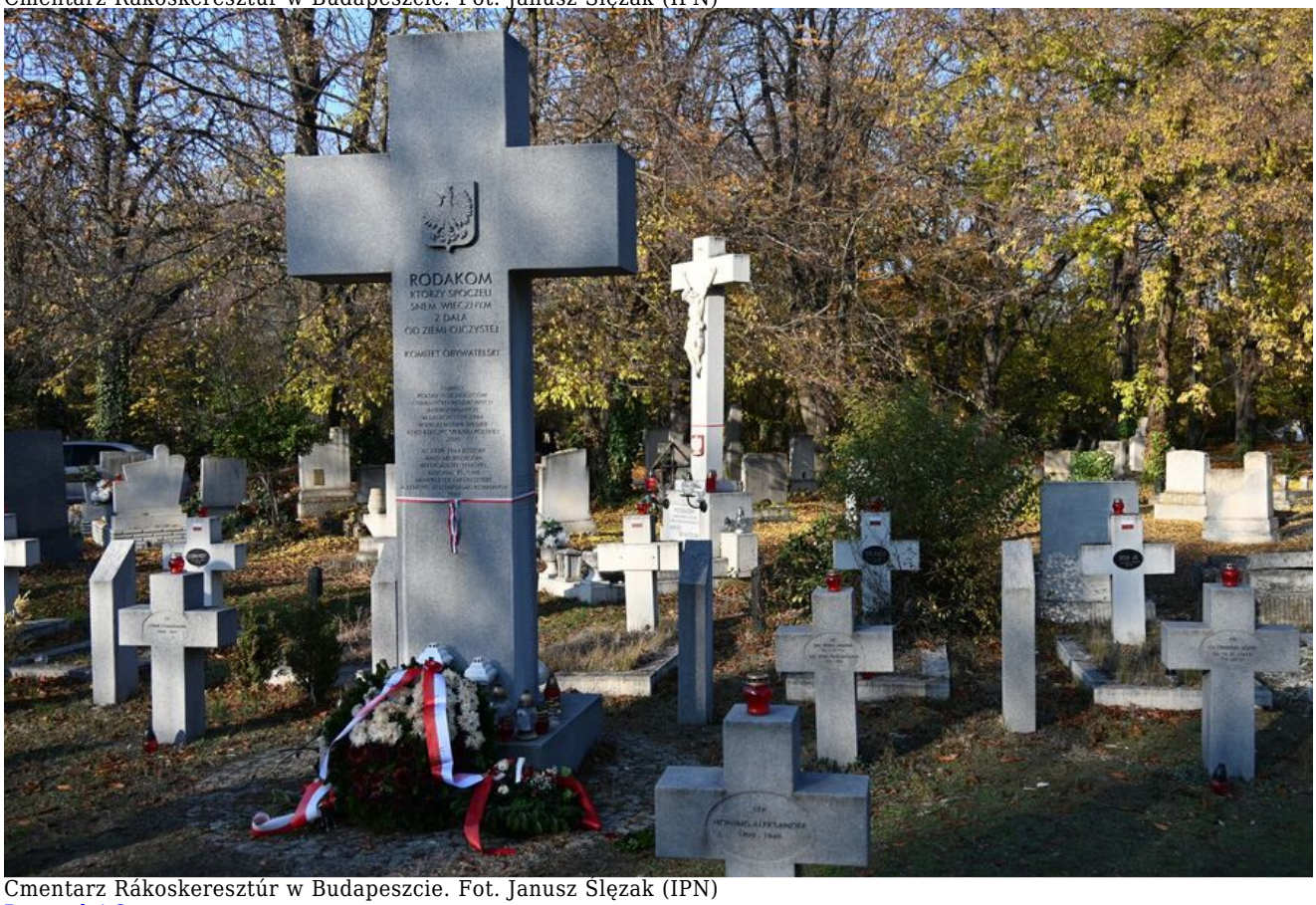
Cmentarz Rákoskeresztúr w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Cmentarz Rákoskeresztúr w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Cmentarz Rákoskeresztúr w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Cmentarz Rákoskeresztúr w Budapeszcie. Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Poprzedni Strona
Następny Strona

Kraków

Relacja